

De privata blir allt fler ...

De privata enheterna blir fler. Och ändringar i ersättnings-systemet ser ut att dröja. Så ser den närmaste framtiden ut för Vårdval Halland.

Vid starten fanns det 40 vårdenheter att välja mellan, varav 30 i landstingets regi. Sedan dess har ytterligare fyra privata enheter startat. De flesta privata har varit verksamma i landstinget sedan tidigare. Fler privata är på väg in. En i Kungsbacka, en i Varberg, och i Halmstad startar Capio från den 1 oktober. Vårdbolaget Carema har ackrediterat sig och var först intresserade av att starta i Kungsbacka, men har valt att inte gå vidare med planerna. Än.

– Vi bedömer att det är svårt att ta sig in i en miljö där befolkningen redan är fördelad på befintliga vårdgivare, säger Lasse Källström, VD för Carema Primärvård.

En kundvalsmodell leder inte automatiskt till mångfald, menar han. Landstinget borde ha gjort tvärtom: först etablerat mångfald genom upp-

Anette Henriksson.

handling och därefter infört valfrihet och kundval.

Anette Henriksson, ekonomidirektör och ansvarig för vidareutvecklingen av Vårdval Halland, tycker att första halvåret har gått väldigt bra.

Fler kompetenser har kommit in på vårdcentralerna snabbare än hon hade väntat sig. Naprapater i Laholm, öronläkare i Halmstad och en psykiater på Särö vårdcentral. En gynekolog har startat privat vårdenhet i Halmstad.

Nu ska modellen utvecklas vidare. Först 2009 tror hon att också vårdtyngd kan vägas in i vårdpengen.

– Jag tror det är ganska svårt. En del tycker multisjuka är vårdtunga, andra tycker att en lärare i 40-årsåldern som läser allt på Internet är

vårdtunga, säger Henriksson.

Att lägga in läkemedelsförskrivningen blir också svårt, den går ännu inte att se på patientnivå. Svårt blir också att belöna medicinsk kvalitet.

Men hon ser ingen risk för till exempel en inriktning på »lönsamma« patienter.

– Jag tror inte det finns några vårdenheter som tänker så. Alla ska behandlas lika och jag har en stor tilltro till verksamheten – att man hanterar det på ett bra sätt.

När ändringar i en verksamhet planeras är arbetsgivare skyldiga att bedöma de risker för ohälsa som kan uppstå, enligt Arbetsmiljöverkets författningssamling. Men någon arbetsmiljökonsekvensbedömning gjordes inte inför Vårdval Halland.

Anette Henriksson menar att det är svårt att förutse effekten av en kundvalsmodell.

– Det blir väldigt hypotetiskt för du styr ju inte invånarna. Om sedan effekterna får konsekvenser för enskilda vårdenheter så får en konsekvensanalys göras då. ■

... och fler listar sig i privat vård

Närmare 9 procent av hallänningarna har listat om sig under första halvåret. Framför allt de offentligt drivna enheterna har tappat.

Störst är rörelsen i Laholm och Falkenberg. I Falkenberg har en femtedel av invånarna listat om sig.

I flera kommuner fanns redan ett listningssystem. Men inte i bland annat Falkenberg och Laholm. Där fick invånarna ett förslag till listning från landstinget, antingen utifrån var de gjort sina besök de senaste tre åren eller – om man inte besökt någon vårdcentral – efter geografisk närhet. Till nackdel för de landstingsdrivna enheterna, menar kritiker.

Den 1 januari hade 28,5

procent av hallänningarna valt en privat enhet och sista maj drygt 31 procent.

Monica Berglund är närsjukvårdschef i Halland med ansvar för de landstingsdrivna enheterna, som i Falkenberg har tappat 11 procent av ersättningen.

– Våra enheter behöver anpassa sin kostym. Varje vårdenhet har ansvar för att utveckla och förändra sitt utbud. Men det kan behövas större förändringar.

Flera chefer för landstingsdrivna vårdcentraler har sagt upp sig det senaste året. Förra våren sa chefen för Håstens

Monica Berglund

vårdcentral upp sig i protest mot modellen, se LT nr 6/2007. Just nu är tre chefs-tjänster vakanta.

Men allmänt så tycker Monica Berglund att de allra flesta landstingsdrivna har klarat omställningen »jättebra«.

– Kungsbacka och Halmstad, där man sedan 2003 haft ett aktivt val, har ett försprång. Elva landstingsdrivna vårdcentraler har ökat sin täckningsgrad. Jag tror det hänger ihop med hur man förberett sig. Där har man byggt upp samarbetet med närsjukhuset och det ger effekt.

Trots de egna vårdcentralernas ekonomiska problem tycker hon inte att målet med en täckningsgrad om 80 procent är för högt ställt. ■

Röster om Vårdval Halland

Benny Ståhlberg, ordförande i Distriktsläkarförbundet:

– Jag tycker att Vårdval Halland och det som nu sker i Stockholm och Skåne är positivt. Det är de första riktiga satsningarna på primärvården på senare år.

För att nya modeller ska fungera bra är det viktigt med politisk enighet, anser han. Modellerna och ersättningssystemen måste successivt anpassas efter praktiska erfarenheter, och läkarkåren måste hela tiden få vara en »speaking partner«.

Kritiken mot att Vårdval Halland inte bygger på listning hos läkare kvarstår, se LT nr 7/2006.

– En modell utan en personlig läkare får svårt att fungera optimalt.

Och »självljart« ska arbetsmiljöaspekter finnas med när modellerna införs.

Tord Berggren, ordförande i Hallands läkarförening:

– Vi är nog försiktigt positiva till idén med Vårdval Halland. Men vad händer till exempel med doktorer som blir övertaliga på offentliga vårdcentraler? Och hur blir lönebildningen för de som är anställda på de privata? Vi tror väl att de till att börja med erbjuds högre lön. Men vad händer om man inte lyckas? Då kanske man inte kan betala de lönerna.

Anders Åkvist, vice ordförande i

Hallands läkarförening och ST-läkare på vårdcentralen Centrum i Laholm, ser risker med Vårdval Halland och dess ersättningssystem

Modellen bygger på att patienterna är kapabla att fatta välgrundade beslut, men de medicinska behoven är inte detsamma som efterfrågan, menar han. Svaga patientgrupper ställer inte samma krav.

– Enligt prioriteringsordningen ska vi prioritera de svårast sjuka, men ersättningssystemet strävar i en annan riktning. Vissa vårdcentraler har slutat ronda på äldreboenden. Det finns en risk att man först och främst vänder sig till de friska, det är på dem man tjänar mest pengar. Det kom upp sådana diskussioner på årsmötet i läkarförbundet. ■

